

Diatoetsen op afstand

Praktische tips en ervaringen van scholen

Afstandsonderwijs in het SO

In de toekomst zullen middelbare scholen naar verwachting meer digitaal (afstands)onderwijs en toetsen blijven geven. In de eerste periode van het afstandsonderwijs zijn de scholen vooral druk bezig geweest met het inrichten van de verschillende digitale platforms, het effectief inplannen van online onderwijs en huiswerk. De toetsen die afgenomen werden, betroffen meestal digitale toetsen binnen de online lesmethode. De methode-onafhankelijke toetsen, zoals Diatoetsen, werden na een aantal weken bij veel middelbare scholen ook afgenomen. Wij volgen onze scholen in deze ontwikkeling en hebben een aantal ervaringen verzameld met het thuis afnemen van Diatoetsen. Deze hebben we op een rij gezet met **praktische tips!**

Ontwikkelingsgericht toetsen

Diatoetsen hebben als doel om te kijken waar leerlingen staan ten opzichte van de referentieniveaus (1F – 4F, Meijerink 2010) voor de hoofdvakken Nederlands en rekenen/wiskunde. Voor Engels gelden de ERK-niveaus (A1-C2). Via het Dia-LVS kunnen leerlingen en klassen gevolgd worden in de groei die ze laten zien (van het eerste t.e.m. het vierde middelbaar). Extra diagnostische toetsinformatie vormt het vertrekpunt voor gericht verder oefenen binnen een bepaalde referentiezone op leerling- en klassenniveau. Diatoetsresultaten kunnen op deze manier heel goed formatief gebruikt worden, of Diatoetsen nu thuis of op school worden afgenomen.

Tip 1

Bepaal het doel van (afstands)toetsen

Het is belangrijk om te bepalen waarom je toetsen inzet met een summatief of formatief doel. Het Dia-LVS kan heel goed formatief gebruikt worden. Leg dit ook vast in een toets-/taal- of rekenbeleid binnen de vakken waar met Diatoetsen gewerkt wordt. Zo kunnen bewuste en goed onderbouwde keuzes uitgelegd worden aan de onderwijsinspectie.

“

Wij hebben heel erg getwijfeld wat we nu met toetsen moesten doen, omdat we het LVS in de eerste en tweede graad ook gebruiken als verantwoording naar de onderwijsinspectie toe. Wij vroegen ons af of het LVS met toetsen op afstand nog wel aan de eisen van de onderwijsinspectie voldoet. We hebben toch besloten om leerlingen de toetsen thuis te laten maken om te kijken hoe dat zou gaan. **En dat is heel goed gegaan!** Onze leerlingen waren het al gewoon om meer online methodetoetsen te maken en een extra toets was gemakkelijk in te plannen. Achteraf bleken de toetsresultaten mee te vallen, er waren weinig afwijkende scores. Wel een paar leerlingen die er met de pet naar gegooid hebben, maar die hebben we altijd!

”

Ervaring middelbare school

Summatief of formatief toetsen

De functies van toetsen en beoordelen zijn verschillend. Toetsen waarmee je beoordeelt in welke mate de leerstof beheerst wordt en die leiden tot selectie van leerlingen worden **summatief** ingezet. Toetsen die in kaart brengen waar kennishiaten zitten en waar leerlingen nog kunnen groeien, worden **formatief** ingezet. Het is belangrijk om te bepalen met welk doel je bepaalde toetsen inzet. Dat kan bij afstandstoetsen veranderen. Afstandstoetsen is fraudegevoeliger, waardoor de (eind)beoordeling moeilijker is. Maak daarom een onderscheid tussen het summatieve en formatieve gebruik van toetsen.

Doel en gebruik toetsen

Summatief

- competentie: na het leren
- selectie van leerlingen
- cijfercultuur
- 'Teaching to the test'

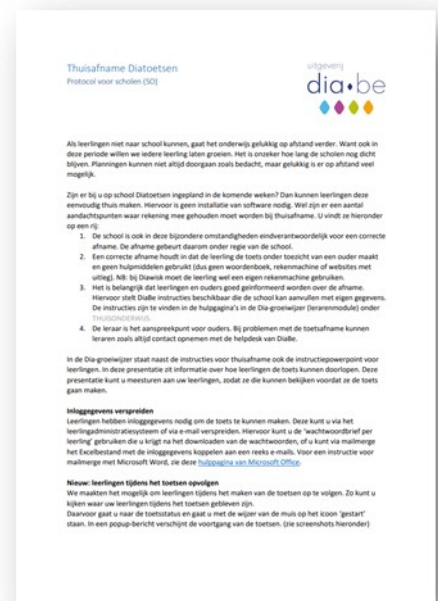
Formatief

- potentie: voor het leren
- groei van leerlingen
- feedbackcultuur
- 'Teaching from the test'

Tip 2

Volg het protocol voor thuistoetsen

Ook bij afstandstoetsen wil je een zo objectief mogelijk beeld krijgen van wat leerlingen beheersen en waar ze op dat moment staan. Om het toetsproces op afstand zo optimaal mogelijk te laten verlopen, raden wij aan om een protocol te gebruiken. Hierin staan de toetsinstructies, randvoorwaarden en verantwoordelijke personen duidelijk omschreven, met aanvullende instructies voor leerlingen en ouders (zie tip 3). DiaBe heeft een protocol thuisafname opgesteld voor klanten, beschikbaar in de hulppagina's van het LVS.

Tip 3

Geef leerlingen én ouders vooraf toetsinstructies

Naast het protocol voor thuistoetsen zijn er toetsinstructies voor leerlingen en ouders/voogden. Voor hen is het ook zoeken hoe thuistoetsen werkt en wat het oplevert. Het is een goed idee om ouders/voogden hier direct bij te betrekken, zodat er een gedeelde verantwoordelijkheid ontstaat. Juist als toetsresultaten later met ouders besproken moeten worden, is het fijn dat ouders op de hoogte zijn van de (tijdelijke) keuze van de school voor afstandstoetsen. Dat is des te relevanter nu de toetsresultaten ook voor leerlingen en ouders beschikbaar worden gemaakt. Daarbij is het naar de onderwijsinspectie toe ook belangrijk om een toelichting te kunnen geven op het hoe en waarom van afstandstoetsen.

“

Wij hebben bij alle eerstejaarsleerlingen Diatoetsen afgenomen. We geven online les in MS Teams. De begeleider heeft vooraf alle leerlingen de gebruikersnaam en het wachtwoord voor de toetsen bezorgd in Teams. De leerkrachten van het vak waarvoor we Diatoetsen hebben afgenomen, hebben hun eigen leerlingen begeleid in het opstarten van de toets. Ze kregen de instructie dat ze gedurende de gehele les online moesten blijven met het geluid op 'mute'. De leerkrachten bleven online, zodat leerlingen vragen konden stellen als ze iets niet snapten. Dit is uitstekend verlopen. Wij hebben onze ervaringen gedeeld met ouders. Die waren er blij mee.

”

Ervaring middelbare school

Betrouwbaarheid en validiteit bij (afstands)toetsen

Nu er meer digitaal op afstand getoetst wordt, moeten we kritischer kijken naar de betrouwbaarheid en validiteit van toetsscores.

Bij betrouwbaarheid van toetsscores is het belangrijkste *hoe je meet*: toetsscores moeten consistent, objectief en reproduceerbaar zijn. Bijvoorbeeld: leerlingen kunnen bij afstandstoetsen relatief gemakkelijk met elkaar overleggen tijdens de toetsafname. Dit maakt de individuele toetsscores minder betrouwbaar.

Bij validiteit van toetsscores is het belangrijkste *wat je meet*: meet je wat je wilt weten? Bijvoorbeeld: leerlingen kunnen bij afstandstoetsen een online woordenboek gebruiken bij woordenschatvragen in de tekstbegripstoets Diatekst. De vaardigheid die we willen toetsen is niet de opzoekvaardigheid van leerlingen, maar de betekenis van woorden afleiden uit de leescontext.

Om de betrouwbaarheid en validiteit van Diateksttoetsscores te waarborgen, zijn de toetsinstructie en de toetsafnamecondities voor leerlingen, leerlingen en ouders vooraf van groot belang.

Tip 4

Evalueer resultaten en ga ermee aan de slag

Na de afnames raden wij aan om de resultaten te analyseren om te kijken of er afwijkende resultaten te zien zijn. Verschillen tegenover eerdere toetsscores en groei van leerlingen zijn na analyse goed te zien. Afwijkende deelscores of juist opvallend veel gelijke toetsscores kunnen duiden op toetsfraude (zie het voorbeeld hieronder). Ook dit is goed op te sporen via toetsanalyse. Indien je hulp nodig hebt met de analyse van de resultaten, kun je onze helpdesk contacteren of deelnemen aan een (online) workshop van Diacademy.

“

Het is belangrijk om te weten waar eventuele afwijkende scores te zien zijn. Wij zagen direct dat onze leerlingen met deelscore 100 (micro tekstbegrip) waarschijnlijk Google translate gebruikt hebben. Hoewel ze dit niet zouden moeten doen, vraag ik mij af of ik vooraf duidelijk heb gezegd dat ze **geen hulpmiddelen** mochten gebruiken tijdens de toets. Als ze dit vervolgens toch doen, dan spreek ik ze hier zeker op aan. De leerlingen met de afwijkende deelscores moeten van mij de gevraagde woorden uit de tekst nog een keer maken in een deelttoetsje, met duidelijke instructie!

”

Ervaring middelbare school

Diatekst Engels		Streefscore		Deelscores								
ASTO/TSO/KSO leerjaar 3		88-93										
voornaam	toetsduur ELN	Ref.niveau	A-E	micro	meso	macro	lezerstype					
Leerling 1	0:28:16	88	A2	C	82	73	57	-				
Leerling 2	0:35:56	89	A2	C	100	67	47	schoolse lezer				
Leerling 3	0:29:34	89	A2	C	100	52	60	schoolse lezer				
Leerling 4	0:45:22	90	A2	C	100	58	53	schoolse lezer				
Leerling 5	0:43:54	90	A2	C	82	79	57	-				
Leerling 6	0:22:53	91	naar B1	B	94	70	63	-				
Leerling 7	0:34:34	93	naar B1	B	91	82	50	-				
Leerling 8	0:28:32	94	naar B1	B	91	61	87	-				
Leerling 9	0:24:37	95	naar B1	B	100	67	60	-				
Leerling 10	0:28:24	97	naar B1	B	100	73	77	-				
Leerling 11	0:52:30	97	naar B1	B	100	100	50	-				
Leerling 12	0:46:03	96	naar B1	B	100	82	43	-				
Leerling 9					0:24:37	87	A2	C	85	33	57	schoolse lezer
Leerling 10					0:28:24	88	A2	C	79	64	60	schoolse lezer
Leerling 11					0:52:30	90	A2	C	94	64	53	schoolse lezer
Leerling 12					0:46:03	90	A2	C	100	52	67	schoolse lezer
Leerling 13					1:06:07	90	A2	C	100	52	67	-
Leerling 14					1:07:02	92	naar B1	B	94	76	53	-
Leerling 15					0:46:15	92	naar B1	B	94	76	53	-
Leerling 16					0:48:02	92	naar B1	B	94	76	53	-
Leerling 17					0:47:06	92	naar B1	B	94	76	53	-

Tip 5

Bekijk de resultaten in samenhang met andere leeropbrengsten

Het is goed om binnen vakgroepen na te denken over de samenhang van de toetsresultaten en leeropbrengsten die er zijn verzameld in een schooljaar. Hoe wil je alle (toets)resultaten en leeropbrengsten wegen? Voor determineren beoordeel je toetsresultaten summatief. Leerlingen beheersen de leerstof wel of niet, of hebben een bepaald (toets)niveau wel of niet behaald. Om te kijken hoe ver leerlingen zijn in het leerproces en waarin ze nog kunnen groeien, pas je formatieve evaluatie van toetsresultaten toe. De diagnostische informatie die Diatoetsen levert, leent zich goed om formatief te gebruiken. Zo hebben de lezersprofielen bij tekstbegrip Nederlands en Engels een duidelijke signaalwerking dat leerlingen nog gericht kunnen oefenen met bijvoorbeeld woordenschat of het tekstdoel.

“

Wij nemen al jaren Diatoetsen af voor Nederlands en Engels. We hebben ze nu ook thuis laten afnemen en dat is eigenlijk heel goed gegaan. We hebben de toetsresultaten vergeleken met de nulmeting aan het begin van het schooljaar en we zagen een groei die we anders ook zien.

Binnen de vakgroep Nederlands hebben we dit jaar uitgebreider de lezersprofielen bekeken. Op basis daarvan hebben we bijvoorbeeld extra opdrachten voor woordenschat gemaakt voor leerlingen die hierop uitvielen. Juist vanwege de afstand bekijken we de resultaten kritischer en in breder verband.

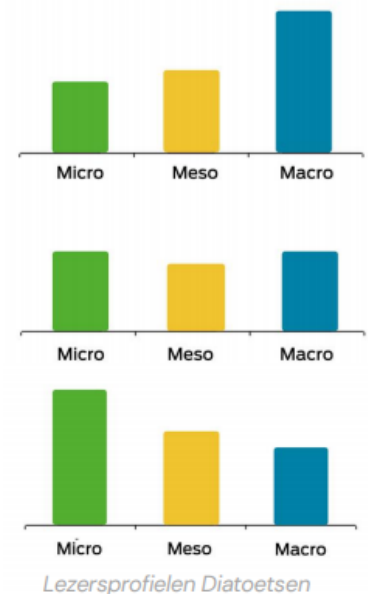
”

Ervaring middelbare school

Tip 6

Neem toetsen bij voorkeur op school af, maar thuis toetsen is een beter alternatief dan niet toetsen

In de noodgedwongen periode van afstandsonderwijs heeft de ervaring geleerd dat leerlingen thuis veel toetsen hebben gemaakt, variërend van methodetoetsen, zelfgemaakte toetsen tot diagnostische Diatoetsen. Leerkrachten en leerlingen zijn hier nu beter mee bekend. Daarom kan thuis toetsen een alternatief zijn als de toetskalender in het nieuwe schooljaar extra logistieke uitdagingen biedt op school. Houd je voor Diatoetsen dan wel aan het Protocol thuisafname, en evalueer de toetsresultaten nadien kritisch.

Vraag je je af wanneer je nu best thuis toetst en wanneer je wel op school kunt toetsen? Bekijk ons draaiboek voor de verschillende Coronascenario's op de hulppagina's van het LVS.

